

● Brandweercommandant ing. P. Kappel: „Ons zelfvertrouwen heeft een fikse opdonder gekregen.”

● Bevelvoerder Visser (links) en vrijwilliger Dop: „Het kan ons dus ook overkomen.”

VERSLAGENHEID IN ZWOLLE

door JOS GERARDS

ZWOLLE — Als de tachtig brandweerlieden 's avonds bij elkaar zijn om samen het verlies van hun twee kameraden te verwerken, gaat voor de tweede keer die dag het brandalarm. „Luguber, maar waar” zo reageert brandweercommandant ing. P. Kappel gelaten.

„We zijn uiteraard meteen uitgerukt”, vervolgt hij. Pas uren later bekent de nog steeds zichtbaar aangeslagen brandweercommandant: „Het werk moet natuurlijk doorgaan. Dat is onze plicht, maar het zelfvertrouwen heeft een fikse opdonder gekregen.”

Verslagenheid

Dinsdagmiddag halen brandweerlieden van Zwolle de stoffelijke resten van twee collega's onder het puin van een uitgebrand winkelpand in het centrum van de stad vandaan. Hullen vallen ze in elkaars armen, ze willen het niet begrijpen. Frans Kroes en Bernhard Offenberg zijn dood.

De verslagenheid in het korps van de Zwolse brandweer (32 beroepsmensen en 75 vrijwilligers) is enkele dagen na het drama nog nauwelijks onder woorden te brengen. In de kazerne hangt een gelaten sfeer. De brandweerlieden zijn niet aanspreekbaar, de koffiepausjes verlopen in stilte. Een doodse stilte die af en toe verbroken wordt door het rinkelen van de telefoon.

„Je wordt met de neus op de feiten gedrukt”, zegt brandmeester en bevelvoerder P. Visser. „Alle veiligheidsmaatregelen voor onze mensen bij brandbestrijding ten spijt, het kan ons dus ook overkomen. Na zolets verschrikkelijks als wat deze week is gebeurd, ga je nadenken. Het matcho-gedrag is weg”, verzucht hij.

J. Dop, vrijwilliger en hoofd brandwacht, die voor het eerst in zijn leven geconfronteerd werd met een dodelijk ongeval bij een brand, zegt nog steeds geëmotioneerd: „Het enige wat op dat moment door je hoofd raast, is de schreeuw 'Werk zo snel mogelijk'. Tot het allerlaatste toe blijf je hopen dat je hen levend aantreft.”

Dinsdagochtend kwart over vijf ging het brandalarm af in de kazerne van de gemeentelijke brandweer van Zwolle. Bevelvoerder P. Visser en de vier dienstdoende brandweerlieden spoedden zich naar de Diezerstraat in het centrum van de Overijsselse hoofdstad waar de winkel Arcade Kado's en Posters in lichterlaaie stond. Vermoedelijke oorzaak: kortsluiting in een overhik kachelijte.

Tegelijkertijd werden 75 beroeps- en vrijwillige brandweermensen uit hun bed gebeld en naar de brand gedirigeerd. Ook bij de vrijwilligers Frans Kroes (30) en Bernhard Offenberg (41), beiden met ruim tien jaar ervaring als brandweerman, rinkelde de telefoon.

„Een complete vuurzee”, zegt Visser later, „die we met al ons materieel hebben moeten bestrijden. We zijn ruim vijf uur in de weer geweest om de zaak onder controle te krijgen, maar toen hadden we de brand in de tang.”

Als een robot

Rond elf uur ging een groep brandweerlieden de nagenoeg uitgebrande winkel binnen voor het nablussingswerk en werd begonnen met de sloop van de voorgevel. Even later stortte het middenstuk van de bovenverdieping in, vier brandweerlieden verdwenen onder het neerstortende puin en nasmeulende hout.

Brandwacht Dop later over de daarop volgende reddings-

Verdriet om dood van twee collega's

● Grote verslagenheid bij de Zwolse brandweer als bekend wordt dat bij het nablussen van een brand in het centrum van de stad, twee collega's onder vallend puin de dood hebben gekregen.

● Uit onze krant van woensdag.

actie: „Je probeert je hersens bij elkaar te houden en je gaat naar binnen. Je weet dat er mensen onder het puin liggen, dus kun je nauwelijks materieel gebruiken, je gaat zoeken en graven met je handen.”

„Je graaft en graaft op zoek naar een hoofd, want daar moet je je op concentreren.” Er komen tranen in zijn ogen: „Ik werkte als een robot achter mijn asem aan.”

Drie kwartier later werd een vrouwelijke collega levend onder het puin vandaan gehaald. Weer even later een mannelijke vrijwilliger. Hij had een gecompliceerde beenbreuk. Frans Kroes en Bernhard Offenberg werden dood onder de ravage gevonden.

Dop: „We konden het, nadat we één van hen hadden vrijgelegd, niet meer aan. Politie-mensen hebben dat verschrikkelijke karvel van ons overgenomen. Ik heb staan hullen, het was verschrikkelijk.”

Buiten speelde zich even later een even dramatisch toneel af. Onder de honderden nieuwsgierigen die naar de brand waren komen kijken, bevond zich de levenspartner van de verongelukkten Kroes, Janet Meijer. De radeloze vrouw werd opgevangen door het ambulance-personeel.

Frans Kroes, die bekend stond als een hartelijke, spontane vent, werkte op de afdeling motoren assemblage van de Scania-fabriek in Zwolle. Daar maakte hij ook deel uit van de bedrijfsbrandweer.

Bernhard Offenberg was getrouwd en vader van drie kinderen, twee meisjes en een jongen. Hij werkte op de afdeling milieu van de Regio IJssel-Vecht, een samenwerkingsverband van 19 gemeenten in noordelijk Overijssel. „Hij had nog zoveel plannen voor de toekomst”, zegt een collega over de omgekomen Offenberg.

Aangeslagen

De inwoners van de stad zijn ook aangeslagen door het drama in de Diezerstraat. Aarzelend passeert het winkelende publiek het uitgebrande pand. „Het moet een onvoorstelbaar leed zijn voor de nabestaanden”, mompelt een Zwollenaar. En burgemeester L. Hermans zegt: „Dit is een klap voor Zwolle.”

Het onderzoek naar de instorting door arbeidsinspectie en politie is in volle gang. Er worden daarvoor nog geen mededelingen gedaan. Brandweercommandant Kappel beperkt zich tot datgene wat hij zeker weet: „Er is gewerkt volgens het boekje. Alle veiligheidsmaatregelen zijn in acht genomen en al onze er-

varing en kennis zijn ingezet bij die brand.” Deskundigen van de GG en GD en een psychiater zijn inmiddels begonnen met een intensieve begeleiding van de brandweerlieden die betrokken zijn geweest bij de vergeefse reddingsoperatie, en de nabestaanden van de slachtoffers. Bevelvoerder

Visser: „Het is heel moeilijk om dat allemaal in je eentje emotioneel te verwerken. „Brandweerlieden moeten tijdens het werk blindelings op elkaar kunnen vertrouwen. Dat schept ook buiten het werk een enorme teamgeest en vriendschap en daarom komt het verlies van twee vrienden extra hard aan. Ik

geloof dat het moeilijk zal zijn hiermee te leren leven”, vreest hij. Gisteren is Bernhard Offenberg begraven en vandaag wordt Frans Kroes naar zijn laatste rustplaats begeleid. Hun collega Dop: „Het is nog nauwelijks tot mij doorgedrongen, het ging allemaal zo snel. Onbegrijpelijk.”

● Het uitgebrande, zwart geblakerde winkel-pand in het centrum van Zwolle. FOTO'S LEO VOGELZANG.

door JOS GERARDS

AMSTERDAM — Zwart vlekken op de bodem van de Waddenzee. Wetenschappers vermoeden dat die vlekken ontstaan door zuurstofgebrek waarbij algen en zeewier afsterven. Dat gebrek aan zuurstof zou worden veroorzaakt door het toenemen van de hoeveelheid meststoffen in het water.

De Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee slaat alarm. „Een catastrofe voor het milieu”, vreest de club, die een nader onderzoek door de overheid eist.

De afdeling Limburg van Kritisch Faunabeheer klimt in de pen tegen het op onverantwoorde wijze jacht maken op wilde zwijnen in de natuurgebieden rond Melick-Herkenbosch.

„Alleen het genot van de jacht telt”, sneert Kritisch Faunabeheer, „terwijl het natuurbehoud uitgangspunt moet zijn.” De overheid moet daarom op korte termijn die „plezierjacht” aanpakken.

Slechts twee berichten uit de krantekolommen van de afgelopen maanden. En zeker niet de laatste. De Stichting Kritisch Faunabeheer en de Waddenvereeniging voeren al 25 jaar actie. De eerste met 3.000 donateurs. De tweede met 63.000 leden.

Begin deze eeuw

De strijd tegen het sterven van de aarde is in ons land al bijna honderd jaar oud en begon rond de eeuwwisseling met acties voor het behoud van het Naardermeer. In 1905 werd de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten opgericht om het Naardermeer, dat door de gemeente Amsterdam was aangewezen als vuilstortplaats voor de hoofdstad, van de ondergang te redden. Een jaar later slaagde de vereniging erin het bedreigde meer te kopen. De plas met zijn rijke flora was daarmee voor het nageslacht gered.

Tot op de dag van vandaag gebruikt de oudste milieuorganisatie van Nederland de tac-

De groene lobby op zoek naar eenheid

Ons land telt zo'n duizend milieu-organisaties. Van kleine actiegroepen, die vechten voor het behoud van een stukje bos dat onder het asfalt dreigt te verdwijnen, tot het wereldwijd opererende en professioneel geleide miljoenenbedrijf Greenpeace. Alleen al de grootste negen organisaties die vechten tegen de vernietiging van de schepping, hebben een achterban van ruim twee-en-een-half miljoen leden en sympathisanten. Samen goed voor een reusachtige vuist. Toch lukt het moeizaam om de groene lobby in Nederland op één lijn te krijgen.

oude en gezapige natuurverenigingen tegenover de milieufreaks kwamen te staan.”

Een antwoord daarop vormde de oprichting van de stichting Natuur en Milieu, waarin vier bestaande natuurbeschermingsorganisaties gingen samenwerken. „Een krachtenbundeling om niet onder de voet te worden gelopen door die schreeuwlijkerds”, aldus professor Tellegen.

Door de energiecrisis, de economische stagnatie en de werkloosheid verdwenen het milieu-thema naar de achtergrond. Tellegen: „De mensen hadden andere dingen aan hun hoofd.” Maar internationale organisaties bleven het onderwerp al snel nieuw leven in. „Bevrijd van die last van maatschappijkritiek, kwamen het Wereld Natuurfonds en bij voorbeeld Greenpeace met heel doelgerichte acties die de Nederlanders aanspraken”, aldus Tellegen.

Multinational

Het monumentale pand van Greenpeace aan de Keizersgracht in Amsterdam heeft niets weg van een actie-centrum. Integendeel. Bezoekers worden keurig aan de receptie ontvangen en bezoek is alleen mogelijk na afspraak. Greenpeace heeft, over de hele wereld verspreid, 25 kantoren die op

Greenpeace. De milieugolf van de jaren zestig en zeventig is nooit zo geweldig gegroeid.”

De roep om een overkoepelde organisatie voor milieubescherming in Nederland, werd in de jaren tachtig gehoord. De toenmalige staatssecretaris W. Meyer gaf de oud-politicus dr. S. Mansholt een opdracht tot inventarisatie. Het leidde nergens toe.

Verleden jaar werd het opnieuw geprobeerd. Initiatiefnemer was directeur A. van den Biggelaar van de Stichting Natuur en Milieu. Een „groene vuist” stond hem voor ogen. „Een zware vorm van federatieve samenwerking tussen de vele natuur- en milieu-organisaties die Nederland kent. Dat is een bittere noodzaak om in het komende decennium de dreigende ecologische ramp te keren”, aldus Van den Biggelaar.

Greenpeace liet meteen een resoluut „nee” horen, maar dertig andere organisaties gaven in principe hun ja-woord aan een plan om nadere samenwerking te bestuderen. Zij eisten wel dat in een nieuwe structuur hun autonomie behouden blijft.

Gevoelig

Professor ir. E. Tuininga, voorzitter van het Landelijk Milieu Overleg (een samenwerkingsverband van zes organisaties), ging aan de slag en een dezer dagen wordt zijn rapportage over de „groene vuist” verwacht. Hij wil zich daar nu nog niet over uit laten. „Het is een zaak die heel erg gevoelig ligt. Ik wil niet mijn vingers branden door daar uitspraken over te doen voordat de betrokken organisaties het onder ogen hebben gehad.”

„Een organisatie zoals de Stichting Natuur en Milieu”, zegt deskundige Tellegen, „opereert zeer kundig bij het beïnvloeden van overheden. Die doen aan lobbyen in Den Haag en Brussel, maar hebben zich daardoor moeten aanpassen

aan de mensen met wie ze te maken hebben.

„Maar tegelijkertijd moet je ook mensen hebben die een radicaal 'nee' laten horen of met een ludieke actie aandacht vragen voor een bepaalde situatie. De vrouw bij voorbeeld die verleden jaar voor de toegangshekken van Artis in een kooi ging zitten en zo protesteerde tegen het moedwillig gevangen houden van dieren.

„Dat kleine protest leidde tot een storm van reacties onder het publiek. De mensen werden erdoor geraakt en aan het denken gezet. Iemand die in Brussel moet onderhandelen over richtlijnen van de waterkwaliteit in de Europese lidstaten, zal zolets nooit in zijn hoofd halen. Die verschillende stijlen van opereren moeten blijven bestaan. De noodzaak van één milieu-zuil zie ik daarom niet”, aldus Tellegen.

Natuurlijk zijn niet alle acties van de milieu-activisten in de afgelopen dertig jaar succesvol geweest. Menige slag is verloren, maar de strijd gaat door. Door politieke lobby in Den Haag, door het in Greenpeace-jargon „werken van bedrijven”, door wetenschappelijk onderzoek en door ludieke of harde acties. En...met een beetje steun van de overheid.

„Want ook die overheid zit niet stil. Het Nationaal Beleidsplan stippelt een noodzakelijke strategie uit voor een leefbaar milieu in de toekomst. Tot 1994 is er bijna 500 miljoen gulden beschikbaar voor milieu-beheer. Veel te weinig, vinden milieu-beschermers. „Eigenlijk”, besluit Tellegen, „zouden we er met z'n veertien miljoen iets aan moeten doen. Want overheid en bedrijfsleven kunnen bij voorbeeld wel geld pompen in schonere auto-motoren, wat minder vervuiling oplevert, maar zolang er meer auto's op de wegen komen, schieten we per saldo ook niets op...En blijft die onheilstijdning over de vernietiging van de schepping bestaan.”